

EDITORIAL

Lo que importa es el relat

S'està repetint l'història de l'accident del metro de **Valencia** de 2006. Abans de que se fera cap investigació per a determinar responsabilitats, alguns ja havien decidit que la culpable era l'alcadesa; i estos alguns no eren qualsevol, eren l'oposició, política i mediàtica, es dir, qui tenia interessos en el tema i no podia al·largar precisament de neutralitat. Ara, quan les investigacions continuen obertes, alguns –gens imparcials tampoc– ja han decidit qui fon el culpable de les morts en la barrancada del 29 d'octubre de 2024: **Carlos Mazón**.

En política sempre ha seguit manco important lo que fas que lo que aparentes, pero en estos temps hem aplegat a l'extrem de que no importa en absolut lo que fas, nomes importa lo que aparentes; o, com diuen ara: dominar el relat.

Es un espectacle extraordinari (i repugnant) contemplar com funciona la política hui en dia. El 3 de novembre, **Felip Vbis** junt en **Carlos Mazón** i **Pedro Sánchez** se presentaren en **Paiporta** per a prendre contacte directe en la tragedia. Eixe dia, el president del govern espanyol hague de fugir a la carrera perque la gent no li perdonava l'abando al que els havia somes els dies posteriors a la *riuà*. Mentrestant, Mazón –això sí, en un segon pla, amagat darrere del rei i la reina– podia permaneixen rodejat d'afectats sense mes problemes. Passat un any, pareixeria que l'unic culpable de tot lo ocorregut fora el president de la **Generalitat**. L'estrategia dissenyada per l'equip de Pedro Sánchez ha fet que s'imponga el relat que adells els favorix.

Mazón ha ajudat molt a l'exit d'esta campanya. Per un costat perque es cert que te una part important de la responsabilitat, pero mes encara perque no ha sabut contrarrestar esta propaganda negativa.

Els polítics tenen una doble faceta, la de gestors i la de polítics propiament dits. Alguns son bons en les dos, alguns en una d'elles nomes, i uns altres son roïns en les dos. Mazón ha demostrat ser d'esta ultima classe.

Per un costat, la gestió que feu durant la barrancada i posteriorment fon lamentable. Zero en gestió. Pero es que ademés no ha paregut que tinguera cap estrategia per a fer front a les crítiques i evitar que els rivals polítics el convertiren en cap de turc. Començà mentint respecte de lo que feu la vesprada dels fets, canviant la versió segons se coneixien noves informacions, donant una penosa imatge de culpabilitat. En acabant, no ha tingut un "relat" alternatiu que opondre al del govern central. A diferència dels assessors de Sánchez, que saben molt be que s'ha de senyalar a un unic culpable i volcar en ell tota la propaganda, Mazón i els seus parlen de **Teresa Ribera**, de la **Con-**

federació Hidrogràfica del Xuquer, de la **AE-MET**, de **Marlasca...**, dispersant la responsabilitat, lo qual fa que el missatge perga tota la força.

I mira que ho tenia fàcil, perque sense la derogació del **Pla Hidrològic Nacional** per **Zapatero** en 2004, no haguera hagut cap mort en 2024. Clar que el problema d'esta versió es que, no nomes Zapatero es culpable, i Pedro Sánchez per continuar la mateixa política, sino que també ho es **Rajoy**, que governà sis anys i no feu res al respecte. Per a salvar-se, Mazón havia d'incloure entre els culpables al seu partit en **Madrid**, i això es impensable.

El passat 29 d'octubre tingué lloc el funeral d'estat. Resulta difícil entendre perque en l'equip que dissenyà l'acte no hi havia cap representant del govern valencià. Tot se dispongue des de Madrid, i se feu de manera que Mazón haguera de sentir els crits dels familiars de les víctimes i, sobre tot, que els sentiren els espectadors de l'acte en els seus televisors, mentres se salvava l'imatge del govern central. ¿Cóm permete que aço passara?

Al final, Mazón pagarà per la seua doble ineptitud, la de gestor i la de polític. I no ho lamentarem. Lo que sí lamentem es que, tal com estan les coses, tots els altres responsables van a eixir ben lliurats, i no ho mereixen.

Per cert, ¿cóm s'enten que en eixe acte la **Real Senyera** no ocupara un lloc destacat sino que quedara relegada a una posició anodina? ¿I perquè sonà per al minut de silenci el **Cant dels Ocells**, de **Cassals**, que es lo que sona en estos casos en **Catalunya**? No hauria de ser necessària la presència d'algun representant valencià per a que, des de Madrid, tingueren la sensibilitat d'evitar estos afronts. Llevat, clar està, que estos afronts siguen deliberats, perque lo d'humiliar als valencians s'ha convertit ja en una rutina.

Finalment senyalar que, per un costat estan els que criden "**Mazón dimisión**", i per un altre els que criden "**Sánchez y Mazón la misma mierda son**" (en perdo). Observen que la deliberada divisió permanent en tots els àmbits a la que nos aboquen els polítics ha aplegat a l'extrem de conseguir dividir a les víctimes de la barrancada.

Els polítics juguen en nosatres i conseguixen que ballem al so que nos toquen.

I, en particular, en el cas valencià, ni tan sols son els nostres polítics, sino gent que viu molt llunt de Valencia i als que no els importem una fava, els que prenen les decisions que nos afecten i, obviament, mai per a favorir-nos. I aixina seguirà sent mentres no tingam un partit d'estricta obediència valenciana en els llocs a on se prenen les decisions.

LA CITA

Quant mes sinistres son els
designis d'un polític, mes es-
tentorea se fa la nobleza del
seu llenguatge.

Aldous Huxley

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **LO QUE IMPORTA ES EL RELAT**
- 2
• FENT MEMORIA: **LA REVOLUCIO CIENTIFICA EUROPEA I ELS NOVATORES VALENCIANS**
- 3
• RESENYA BIBLIOGRAFICA: **LLIURE ALBIR**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- FENT MEMORIA: **LA REVOLUCIO CIENTIFICA EUROPEA...** (Continuacio)
- 4
• PASSATEMPS
- COSES DE TUB: **LLAPISSETS**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva,

l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Loteria de Nadal. El **22 de desembre de 2025** jugem al

04048

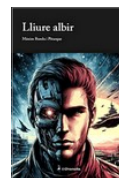
Contacte en nosatres per a fer-se en participacions (5 €).

Rueda i Pitarque, Màxim

Lliure albir

L'Oronella – Foment de Les Lletres Valencianes, 2024

(261 pàgines)

Màxim Rueda i Pitarque fon finaliste en 2019 del V certamen **Pascual Enguïdanos-George H. White** de relat curt, convocat per l'Ajuntament de **Llíria**, en el relat *Ignorancia*. En 2020 fon guanyador ex aequo del **XIX Premi Feases de Novela** otorgat per l'Entitat Cultural Valenciana **El Piló** de **Burjassot**, en la novel·la *La guerra dels deus*. També l'any 2020 guanyà el **Premi de Narrativa Miquel Adlert i Noguerol** otorgat per l'**Ateneu Cultural de Paterna** en la novel·la *Matar o morir*. L'any 2024 fon guardonat en el **premi Adlert** de novel·la concedit per **Lo Rat Penat** en la novel·la encara no editada *El joc*.

Lliure albir és la seua tercera novel·la publicada i, a diferència de les dos anteriors, en esta ocasió l'història nos situa en un futur lluntà en el que l'humanitat ha començat a estendre's per l'espai, colonisant uns altres planetes a bordo d'unes naus jagants d'exploració. Tot funciona aparentment be, fins que una de les naus desapareix en les profunditats de l'Univers, lo que obliga a recuperar a un antic soldat per al servei, fent-lo enfrontar-se a un poder que havia permeneixcut ocult durant milenis.

En esta història, l'autor nos posa en la pell del mutant **Berner**, un exsoldat renegat en habilitats de combat extremes, i de **Su'qa**, una alienígena pareguda a un alacrà. Alternant entre els dos personages, la novel·la va alvançant en una barreja de ciència ficció i fantasia, recurrent planetes i mons exòtics. Resulta especialment curiós l'entorn en el que habita **Su'qa**, similar a una colmena d'abelles, i cóm, a pesar de la seua ment d'insecte, els seus pesars i lluites interiors són molt pareguts als que podem sentir els humans.

Partint de les seues circumstàncies personals, que són molt diferents, els dos se trobaran immersos en una lluita per la llibertat: tant la seua pròpia com la dels seus. La societat humana d'eixe futur pareix estar somesa a una manipulació continua, i la de **Su'qa** se fonamenta en el col·lectiu, per damunt de consideracions individuals. Estes situacions fantàstiques creades per l'autor nos resulten molt semblants al món real en el que vivim, en el que les rets socials, els polítics i els mijos de comunicació nos saturen en informacions que es contradiuen continuament entre sí, generant una situació en la que l'individu ya no sap a quí creure, caent en la desafecció i la desídia. Durant tota la novel·la s'infiltra el missatge de lo important que és que cada u de nosatros lluite cada dia per la llibertat, un recordatori important per ad estos temps en els que vivim.

Lliure albir s'ha publicat com a reconeiximent de l'autor per ser nomenat **Escriptor de l'Any** en 2022 per part de l'**Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana**.

FENT MEMORIA

M^aA.M.C.

La revolució científica europea i els novatores valencians

Ve de la pagina 2.

Donada l'extensió en el temps del moviment, se parla de diferents generacions de *novatores*, no obstant es difícil la seua classificació per edat, puix que alguns estarien intercalats entre elles. En general entre els primers se poden senyalar al matemàtic **Joan Caramuel** (Madrid, 1606 - Lombardia, 1682) i l'astronom, geògraf, cosmoec i matemàtic, naixcut en la comarca del Baix Maestrat, **Bernat Josep Zaragoza** (Alcala de Chivert, 1627 - Madrid, 1679). En les següents etapes estarien els nomenats en els paràgrafs anteriors, i en les últimes generacions, ya en plena Il·lustració, entre els seus hereus valencians trobem a una figura excepcional en l'erudit **Gregori Mayans i Siscar** (Oliva, 1699 - València C., 1781); a l'eminent marí i ingenier naval **Jorge Juan i Santacília** (Novelda, 1713 - Madrid, 1773) introductor de la física newtoniana en la península; al mege i sacerdot **José Celestino Mutis** (Cadiz, 1732 - Santafé de Bogotá, 1808), professor universitari i empresari miner i agrícola, recordat per les belles lamine de plantes que publicà; igualment al botànic **Antoni Josep Cavanilles** (València C., 1745 - Madrid, 1804); el mege **Francesc Xavier Balmis** (Alacant, 1753 - Madrid, 1819), conegut per la pionera **Real Expedició Filantropica** de vacunació contra la pigota; el juriste, bibliògraf i economiste **Joan Sempere i Guarinos** (Elda, 1754 - 1830) autor del llibre *Historia del Luxo, y de las leyes suntuarias de Espanya*; per ultim, podem citar a l'il·lustre marí, científic i polític **Gabriel Ciscar i Ciscar** (Oliva, 1760 - Gibraltar, 1829).

Se pot continuar nomenant a moltes mes figures valencianes dels diferents camps de la ciència que, sino al mateix nivell de notorietat que els citats, han contribuït en les investigacions dels seus treballs a conformar un 'Corpus Magistral' donant base i reforçant un ample espectre de disciplines formatives per a les futures generacions d'estudiants en Arquitectura, Medicina, Astronomia, Geografia, Matemàtiques, Física, etc., que pogueren contar en el seu llegat.

ACTIVITATS CULTURALS NOVEMBRE DE 2025

Trobarà mes informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 València C.
Tel: 688903461 // www.aellva.org
secretaria@aellva.org

El Piló (Associació Cultural El Piló)
C/ Dr. Moliner, 10-B. 46100 Burjassot. Tel: 963 63 42 75
elpilo@telefonica.net

Rogle

Vore informació de contacte en esta pagina.

4 Nov (dimarts) 19:15 h. Seu d'El Piló.

PRESENTACIO DE LLIBRES

Juli Moreno: *La Consagració de l'Himne, 1925*.

Vicent Sanz Sancho: *Les Senyeres de Vicent Blasco Ibáñez (1928-1937)*.

+Info: **El Piló**

12 Nov (dimecres) 19:30 h. Cassino de la Plaça. C/ Sant Pere, 1. Paterna.

TERTULIA-TALLER DE TEATRE

Se representarà la comedia de **Manuel Andres Zarapico**: *Spoiler*.

+Info: **Aellva**

21 Nov (divendres) 21:30 h. Restaurant "Tria", Pça Porta de la Mar, 6. València C.

SOPAR DELS ESCRITORS

Presentació de novetats editorials de l'Aellva:

-**Voro López i la Filologia Valenciana**, recopilatori de les ponències de les Jornades de 2024.

-**Semblança de la vida i obra de Rafael Villar i Belenguier**, coordinat per **Joan Batiste Sancho** (obsequi a tots els assistents).

-**Veus d'Alcoy. Lliteratura, festa i identitat valencianes**, coordinat per **Pau Giner i Joan Pau Merita**.

-**Els malcasats de València**, de Guillem de Castro, i **La força de l'interés**, de Gaspar Aguilar, en traducció d'**Antoni Ruiz Negre**.

-**Pancatalanazisme**, de **José Vilaseca**. Obra guanyadora del Concurs de l'Aellva en 2024.

Preu del sopar: 40 €.

+Info i reserves: **607310093 - 676860149**
secretaria@aellva.org

Resol
l'acrostic
del
costat a
partir de
les defini-
cions.

1. Cavitat feta en terra o d'obra per a donar sepultura a un difunt.
2. Peça de cordo.
3. Pintura composta de tres panels, dels quals els dos laterals poden plegar-se sobre el central. Full dividit en tres parts, de les quals les dos laterals se poden plegar sobre la central.
4. Prim, poc consistent, suau, tranquil.
5. Instrument optic que permet vore objectes a gran distancia, especialment els astres.
6. Conjunt de productes de contrabando.
7. Lloc a on se fan o venen gelats.
8. Pedra molt dura de color verdos o blanquinos en taques roges o morades.
9. Arma en forma de llança prima que s'impulsa a ma. Antigament s'utilisava en la caça major i actualment es una modalitat d'atletisme.
10. Arbre d'uns deu metres d'alçaria, de fusta molt dura i en una corfa grossa que es el suro.

PARAULES VERTICALS

1. Parlar repetint i interrompent involuntariament les silabes o paraules. Balbucejar, tartallejar.
2. Consequir, per mig de raonaments, que una persona canvie d'opinio o abandone el seu proposit de fer alguna cosa.

La
solucio
a peu
de
pagina.

	1.	2.
1.	— — <u>M</u> — —	— — — — —
2.	— — — — —	— — <u>N</u> — — —
3.	— — — — —	— <u>R</u> — — — —
4.	— — — — —	— <u>N</u> — — — —
5.	— — — — —	— — <u>C</u> — — —
6.	— — — — —	— <u>J</u> — — — —
7.	— — — — —	— <u>D</u> — — — —
8.	— — — — —	— <u>A</u> — — — —
9.	— — <u>V</u> — — —	— — — — —
10.	— — <u>U</u> — — —	— — — — —

COSES DE TUB

Llapissets

Per que una llengua no es respecta si no se veu i s'escriu.

Llapissets.

Si hi ha un defecte roïn en les persones, es el no saber quan n'hi ha prou.

Des de ben chicotet ya se li notava que seria una persona en caracter fort i responsable; pot ser fora per començar a sentir la responsabilitat de ser el major dels seus germans i l'unic que mai tindria un "tete" que vinguera a defendre'l quan es clavara en algun bolic.

Tenien quatre anys i aquell chiquet nomes feya que fer-li la punyeta tractant de ridiculisar-lo cada dos per tres; aixina, si ell portava unes sabates noves, per la vesprada les portava aquell burlant-se dient-li allo de:

—Les meues son mes noves, les meues son mes noves.

Lo mateix passava en tot, aixina com en les llibretes, bossa d'escola, pantalons nous, bolis..., fins que un dia...

Aquell mati estava molt content,

son tio li havia regalat un llapis nou d'eixos que porten gometa de borrar dalt, lo que el feya el mes llarc i bonico de tots, puix en tota la classe no n'hi havia cap com aquell; era lo ultim de lo ultim en aquell temps. Això el fea estar de lo mes content i ample.

I mira per a on que per la vesprada aquell chiquet es va presentar en u mes llarc, tambe en gometa i tot, fent-li, com sempre, la punyeta.

Llavors no va poder aguantar-se mes, li'l va agarrar i el va partir en dos. "S'ho mereixia", va pensar. Damunt estava content per vore com plorava aquell, a lo que per a animar-lo li va dir...

—No plores, puix ara no ne tens u si no dos...

Llapissets.

Josep Martínez "Tub"
cosesdetubblog.blogspot.com

Solucio:

Verticals: 1. BOTILLEJAR 2. DISSUADIR
1. TOMBA 2. CORDONERA 3. TRIPTIC 4. MINSO 5. TELESCOP 6. LLAUJA 7. GELADERIA 8. JADE 9. JAVALINA 10. SURER
I RECORDA... La nostra primera paraula es **botillejar**. Es un **botillos** o **botijos** aquell que balbuceja al parlar. **Fer botillos** o **fer botiges** es parlar de forma tallada o repetint silabes o paraules. Eix. *Quan està nervios fa botiges. / Parla botillos quan ha de respondre al professor en veu alta.*
La nostra segona paraula es **dissuadir**. Està **dissuadit** aquell que ha canviat d'opinio o ha abandonat algun proposit gracies a una serie de raonaments que l'han convençut. Es **dissuasiu** aquell o allo que dissuadix. L'accio i efecte de dissuadir es una **dissuasio**. Eix. *Les reixes que te no son molt fortes, pero tenen un efecte dissuasiu. / Sos pares l'han dissuadit d'obrir eixe negoci, ara tot serien problemes.*